

ÖZEL HUKUK/PRIVATE LAW

Araştırma Makalesi / Research Article

Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Zarar Gören 3. Kişi ve 3 Sorun*

Third Person Damaged Under The Highway Traffic Code and 3 Problems

Ecehan YEŞİLOVA ARAS****ÖZ**

Trafik kazasında zarar görenin karşısında farklı kanuni temellere dayalı olarak birden fazla borçlu bulunmaktadır: Sürücü, aracı işleten, onun zorunlu sorumluluk sigortacısı, ihtiyari sorumluluk sigortacıları, zorunlu ve ihtiyari kaza sigortacısı ile belki de varsa kasko sigortacısı. Zarar görenin, bu borçluların hepsine veya bir kısmına karşı başlatacağı yargılamada uygulamada ve öğretide farklı görüşleri içeren üç temel sorun bu çalışmada ele alınmıştır. Bunlar; 1- Borçluların zarar görene karşı olan ödeme yükümlülüğünde, zarar görenin uymakla yükümlü olduğu bir başvuru sırası olup olmadığı; 2- Zamanaşımı ve 3- Değer kaybı taleplerinde sigortacıların ısrarla sürdürdüğü savunmanın, doğrudan dava sürecinde hukuki alt yapıya sahip olup olmadığıdır.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu sorumluluk sigortacısı, doğrudan dava, zarar gören 3. kişi, Karayolları Trafik Kanunu, değer kaybı talepleri.

ABSTRACT

The person injured or damaged in a traffic accident which is in the scope of Highway Traffic Code has more than one debtor based on different legal bases: The driver, the operator of the vehicle, his compulsory liability insurer, optional liability insurers, compulsory and optional accident insurers, and perhaps the automobile hull insurer, if any. Three basic problems involving different views in practice and doctrine in the proceedings that the injured third person will initiate against all or some of these debtors are discussed. Whether there is an application order that the injured party is obliged to comply with in the liability of the debtors towards the injured third person; whether or not the defense that insurers insist on regarding statute of limitations and loss of value claims has a legal basis in the direct action process.

* Makale gönderim tarihi: 15.04.2024. Makale kabul tarihi:16.05.2024. Ecehan Yeşilova Aras, “Karayolları Trafik Kanunu Kapsamında Zarar Gören 3. Kişi ve 3 Sorun”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2 (Erken Gösterim), 2024, s. 209-237 DOI: <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2024.11.2.4>.

** Doç. Dr. Ecehan Yeşilova Aras, İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Ticaret Hukuku Anabilimdalı Öğretim Üyesi, ecehan.aras@idu.edu.tr, orcid.org/0000-0001-8009-2723.

Çatışma Beyanı: Yazar/lar herhangi bir çatışma beyanı bildirmemiştir.

Keywords: Compulsory liability insurer, direct action, injured third person, Highway Traffic Code, loss of value claims.

Giriş-Meselenin Genel Olarak Takdimi

Karayolları Trafik Kanunu (KTK) kapsamında kaza olarak nitelendirilebilecek bir olay sebebiyle zarar gören kişi, bu zarardan kanunen sorumlu olanların sorumluluk sigortacısına karşı doğrudan dava hakkını¹ kullanmak istediğinde, sigortacılar arasında uyulması gereken bir başvuru sırası olup olmadığı, incelenecek ana sorun olarak tespit edilmiştir.

Zarar görenin yolcu sıfatını da taşıması halinde, akdedilmesi zorunlu olan ve koltuk sigortası olarak anılan, yolcunun lehdar olarak belirlendiği kaza sigortasının da eklenmesi ile zarar görenin karşısında; başvurabileceği pek çok sigortacı ve birden fazla sigorta poliçesi bulunacaktır. Bunlar; zarar veren motorlu araç işletenin zorunlu sorumluluk sigortası, ihtiyari sorumluluk sigortası; taşıyıcının (aynı aracı bilet keserek işletenin) ihtiyari sorumluluk sigortası; taşıyıcının akdettiği zorunlu kaza sigortası ve varsa yolcunun kendisinin akdettiği ferdi kaza sigortası.

Zarar ve can sigortalarından oluşan bu sigorta poliçeleri yelpazesinde, hangi poliçenin teminatına öncelikle başvuru yapılması gerektiği konusunda Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) bir hüküm bulunmamaktadır. İlgili sigorta sözleşmelerine ilişkin genel şartların ve müteselsil sorumluluğa ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun emredici hükümleri incelenerek soruya bir cevap bulmaya çalışılacaktır.

Zarar görenin, kendisine karşı haksız fiilden sorumlu olan; Karayolları Trafik Kanunu gereği kusursuz sorumluluk esasına göre sorumlu olan kişiler ile onların sorumluluk sigortacıları arasında seçim yaparken etkin unsurlardan biri olan zamanaşımı konusunda, Türk Ticaret Kanunu'nda ve Karayolları Trafik Kanunu'nda yer alan düzenlemeler ile doğrudan dava müessesesi birleşince uygulamada tereddütler oluşmaktadır. Trafik kazasında zarar gören 3. kişinin sorumluluk sigortacılarına karşı doğrudan davasında zamanaşımını tekrar² gözden geçirmek, çalışmanın ele alacağı ikinci sorun olarak tespit edilmiştir.

1 Doğrudan dava hakkının anlamı ve amacı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ecehan Yeşilova-Aras, *Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı (TTK m. 1478)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 28 vd.

2 Türk Ticaret Kanunu'nun 1478 inci maddesi kapsamında doğrudan davada zamanaşımı konusu daha önce özel olarak incelenmiş olsa da (Yeşilova-Aras, s. 127; Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi 6. Kitap Sigorta Hukuku*, Cilt II, Oniki Levha, İstanbul, 2016, s. 357 vd.) bu çalışmada Karayolları Trafik Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin 109 uncu maddesi üzerinde durulacaktır.

Son olarak, trafik kazası nedeniyle zarar gören 3. kişinin ileri sürdüğü madde zarar türünün, kendi kullandığı aracın tamir edilmesinden sonra uğradığı değer kaybı olması durumunda, sigorta sözleşmesinde yer alan ve değer kaybının nasıl hesaplanacağına ilişkin hükmün, doğrudan dava müessesesi içerisinde zarar görene karşı sigortacı tarafından ileri sürülüp sürülemeyeceği; sigorta genel şartlarında yer alan hesaplama yönteminin muhatabının kim olduğunun tespiti, üçüncü sorun olarak seçilmiştir.

I. Sigorta Sözleşmelerinin ve Sigorta Genel Şartlarının Tespiti

A. Zorunlu Sorumluluk Sigortaları

Haksız fiilin gerçekleşmesine sebep olan kişi yani sürücünün, araç maliki olmaması ihtimalinde sorumluluğun malike (işletene) de sirayet etmesi yani tehlike esasına dayalı kusursuz sorumluluk ihdası, Karayolları Trafik Kanunu'nun m. 85/I hükmü uyarınca gerçekleşmiştir. Aynı hüküm, sorumluluğun türünü de müteselsil sorumluluk olarak açıkça tayin ederek, birden fazla kimsenin borçtan kural olarak kısmi (paylaşmalı) sorumlu olacağı esasını, bu kanun hükmü ile değiştirmiştir³. Böylelikle, Karayolları Trafik Kanunu'nun 85'inci maddesi hükmü, karayolu aracını işleteni ve işletenin bağlı olduğu teşebbüsü yani örneğin yolcu otobüsünün malikini ve bilet kesip yolcu taşıyan kiracısını, sürücü ile birlikte müteselsil sorumlu tutmuştur. Aynı Kanun, bu kez 91'inci maddesi hükmünde, kusursuz sorumluluk esasını ile müteselsil borçlu sıfatını verdiği işletenlerin, sorumluluklarını teminat altına alacak sigorta sözleşmesini akdetmelerini de zorunlu kılmıştır. Böylelikle, sigorta sektöründe kısaca "trafik sigortası" olarak anılan zorunlu sorumluluk sigortasının (Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasının) sigortalısı, Karayolları Trafik Kanunu m. 85/I uyarınca haksız fiili ika eden sürücü ile birlikte kusursuz sorumluluk esasına dayalı olarak müteselsil sorumluluğu belirlenen motorlu araç işletenleridir.

Karayolları Trafik Kanunu kapsamındaki bir kaza nedeniyle zarar görenin, ayrıca "yolcu" sıfatının olması yani karayolu ile yolcu taşıma sözleşmesinin tarafı olarak aracın işleten ile arasında taşıma sözleşmesi ilişkisinin bulunması durumunda, Karayolları Taşıma Kanunu ile düzenlenmiş⁴ zorunlu ta-

3 Faruk Acar, "Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Hâkim Kendiliğinden Sadece Sigorta Şirketini Tazminata Mahkum Edebilir mi?", *Legal Hukuk Dergisi*, Haziran 2003, Sayı 6, s. 1401-1403.

4 Karayolu Taşıma Kanunu'nun trafik sigortasından başka bir de taşıyıcının zorunlu taşıma sorumluluk sigortası akdetmesi zorunluluğu ve bu sigortaya ilişkin hükümleri (m. 17-25), 14.4.2016 tarihli 6704 sayılı Kanununun 17. maddesi ile mülga olmuş; taşıyıcının akdedeceği trafik sigortasının teminat limitinin yükseltilmesi ile taşıyıcı sıfatını haiz motorlu araç işletenin tek bir zorunlu sorumluluk sigortasının bulunması uygun görülmüştür.

şıma sorumluluk sigortası de kaza sonrası zarar görenin önünde başvurabileceği poliçelerden biri olabilir. Karayolları Trafik Kanunu'nun haricinde bir de Karayolları Taşıma Kanunu ile zorunlu sorumluluk sigortasının getirilmiş olması yönündeki kanun koyucunun tercihi, 6704 sayılı Kanun'un⁵ 17. maddesi ile değişmiş ve Karayolu Taşıma Kanunu kapsamında anılan sorumluluk sigortasının, trafik sigortası olduğu şeklinde yeni bir düzenleme getirilmiştir. Taşımacılık yapan araçlar için düzenlenecek trafik sigortasının teminat limitinin, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Tarife Uygulama Esasları Hakkında Yönetmelik⁶ ekinde belirlenen teminat limitlerinin 2 katı olacağı şeklinde, anılan yönetmeliğe 28/A maddesi eklenmiştir⁷. Böylelikle 14.4.2016 tarihinden itibaren taşıyıcının, trafik sigortası haricinde başka bir zorunlu sorumluluk sigortası akdetmesi yönünde bir düzenleme hukukumuzda kalmadı ise de halen yargı aşamasında dosya kapsamında bulunup da zamanaşımı kesildiği için teminatı geçerli olan veya temyiz incelemesi aşamasına gelmiş taşıma zorunlu sorumluluk sigortası poliçeleri mevcuttur. Bu nedenle, Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolu Taşıma Kanunu kapsamında akdedilmiş zorunlu sorumluluk sigortaları poliçeleri arasında zarar görenin uymakla yükümlü olduğu bir başvurusu sırasının olup olmadığı değerlendirme dışında bırakılmamıştır.

Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ile Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ve Zorunlu Karayolları Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, zarar görenin doğrudan davasında ona başvuru sırası getiren bir hükmü ihtiva edip etmediği; getiriyorsa da bunun geçerli olup olmadığı yönünden inceleme konusu yapılacak sigorta genel şartlarıdır.

B. İhtiyari Sorumluluk Sigortaları

Trafik kazasının doğurduğu maddi zarardan tehlike sorumluluğu esasına dayalı olarak sorumlu tutulan araç işletenin, kanunen yaptırması zorunlu olan sorumluluk sigortasının yanı sıra bu sigorta ile teminat altında bulunmayan zarar ve zarara sebebiyet veren haller ile zorunlu teminat bedelinin üzerinde kalacak zarar tutarı bakımından ayrıca ihtiyari sorumluluk sigortası akdetmesi muhtemeldir. Ayrıca, aracı işletenin taşıyıcı olması, zarar görenin de yolcu olması durumunda, taşıyıcı sıfatından kaynaklanan akdi sorumluluk

5 6704 Sayılı 14.4.2016 Tarihli, 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG 26/4/2016-29695).

6 RG 14/7/2007-26582.

7 RG 22/5/2016-29719.

için de ihtiyari sorumluluk sigortası yapılmış olması da mümkündür.

Böyle bir durumda, Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları, zarar gören üçüncü kişinin doğrudan davasında ona bir başvuru sırası getiren bir hüküm içerip içermediği açısından incelenecektir.

C. Zorunlu ve İhtiyari Kaza Sigortası

Karayolu Taşıma Yönetmeliği⁸, yolcu taşımalarında taşıyıcının zorunlu ferdi kaza sigortası (koltuk sigortası) akdetmesinin zorunlu olduğunu düzenlemiştir. Yolcunun, zarar gören sıfatıyla taşıyıcının akdettiği zorunlu ve ihtiyari sorumluluk sigortasına doğrudan başvurması ve bu poliçe teminatları kapsamında da olan zararını sigorta tazminatı vasıtasıyla tazmin etmesi mümkün iken; öte yandan da meblağ sigortası türündeki kaza sigortası teminatlarını (ölüm, sakatlık veya iş göremezlik teminatını) “lehdar” sıfatıyla *-bir zarar karşılığı olmaksızın-* talep etme yetkisi bulunmaktadır.

Ne var ki, taşıyıcının zorunlu olarak akdettiği koltuk sigortası veya yolcunun bizzat kendisinin kazadan önce akdetmiş olduğu ferdi kaza sigortaları poliçelerinde zarar görenin (yolcunun) gerçek zararının da karşılanmasına yönelik, “tedavi giderleri” teminatı bulunmakta ise bu poliçeler de zarar görenin önünde bir seçim ihtimali olarak duracak ve acaba zorunlu/ihtiyari sorumluluk sigortaları poliçelerine nazaran başvuru önceliğine (sırasına) tabi olup olmadığı açısından bir soru doğuracaktır.

II. Birinci Sorun: Zarar Gören 3. Kişi ve Başvuru Sırası

A. Genel Olarak

Zarar görenin karşısında, trafik kazası sebebiyle uğradığı zarardan dolayı çeşitli hukuki sebeplerle sorumlu olan birden fazla kişinin, gerek kendi içlerindeki paylaşım ile ilgili farklı kanunların hükümleri gerekse zarar görenin öncelikle tüketmesi gereken sigorta teminatının hangisi olduğu ile ilgili sigorta genel şart hükümleri karşısında; bu hükümlerin çatışması ve öncelikli olan hükmün hangisinin olduğunun belirlenmesi gerekliliği esas sorundur.

Birden fazla sorumluluk sigortacısının, zarar görenin aynı türdeki zararı için teminat vermiş olması halinde, Türk Ticaret Kanunu m. 1485 hükmünün m. 1466(1)’de yer alan orantısal sorumluluk düzenlemesine yaptığı atıf nedeniyle, zarar görene karşı kısmi sorumluluk şeklinde mi sorumlu olacağı, açıklanmaya muhtaç ilk mesele olarak ele alınabilir.

8 RG 8/1/2018-30295. Anılan zorunluluk, Yönetmeliğin 48. maddesinde düzenlenmiştir.

Öte yandan, Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'inci ve 99'uncu maddeleri ile genel hüküm niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu'nun 1473 ve 1478'inci maddeleri dikkate alındığında zarar görenin, sigorta sözleşmesinden doğan edimi talep hakkı sahibi yapılmasına ve hatta sigortacının edim borcu olmasa (ortadan kalkmış olsa) bile zarar görenin yine de talep hakkı sahibi olarak düzenlenmiş olması⁹ karşısında (KTK m. 95; TTK m. 1484(1)) sorumluluk sigortacısının, sigortalı ile birlikte zarar görene karşı müteselsil sorumlu olup olmadığı hassasiyetle incelenmelidir.

Müteselsil sorumlulukta alacaklıya verilen tahsil inisiyatifi¹⁰ yani kimden tahsil edeceğini seçme özgürlüğü (TBK m. 163), kısmi sorumlulukta olmayacak, payından fazlası için kendisine başvuru borçlu, kısmi ifa defini ileri sürebilecektir. Bu nedenle, zarar görenin karşısında Karayolları Trafik Kanunu uyarınca tehlike esası temelinde araç işletenin, haksız fiili ika eden sürücü ile birlikte müteselsil sorumlu olduğuna ilişkin açık kanun hükmü olması nedeniyle (KTK m. 85/I) bir tereddüt olmasa da zorunlu sorumluluk sigortası ile ilgili hükümde sigortacının da zarardan sorumlu tutulan işleten ile birlikte müteselsil sorumlu olup olmadığı konusunda açıklık bulunmamaktadır¹¹.

Bu noktada, Türk Borçlar Kanunu'nun 61'inci maddesi, birden çok kişinin *aynı zarardan* çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümlerin uygulanacağını düzenlemiş olmasıyla, sorumluluk sigortacısı ile araç işletenin "*aynı zarardan*" sorumlu olup olmadığı hususu öğretilde¹² tartışmaya açılmış fakat görüş birliğine varılamamıştır.

Zarar görenin sürücüyü, maliki, işleteni ve zorunlu sorumluluk sigortacısını bir kenara bırakıp, doğrudan sadece işletenin ihtiyari mali sorumluluk sigortacısına başvurması halinde veya zarar görenin yolcu olmayıp da kazaya karışan karşı aracın maliki olması durumunda, kasko sigortacısının da zarar veren aracı işletenin sorumluluk sigortacıları ile aynı zamanda müteselsil sorumluluk hükümlerine tabi olarak sorumlu olup olmayacağı teorik olarak çözümlenmeye muhtaç bir konudur.

9 Doğrudan dava hakkı, zorunlu sigortalarda ancak KTK m. 95 hükmü sayesinde etkili bir mekanizma haline gelir (M. Kemal Omağ, "Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir Bakış", *Zorunlu Sigortalar Paneli Tebliğler-Tartışmalar*, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayını, İstanbul 1993).

10 Acar, s. 1403; Vedat Buz, "Müteselsil Sorumluluktaki Rücu İlişkisinde Sigortacının Hukuki Konumu", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Eylül 2012, Cilt XXVIII-3, s. 8.

11 Bir değerlendirme yapılmaksızın sorumluluk sigortacısı ile sigortalının müteselsil sorumlu olarak nitelendirilmesi için bkz. Zehra Şeker-Öğüz, "Sorumluluk Sigortalarında Zamaşımı", Ed: Prof. Dr. Samim Ünan, Prof. Dr. Emine Yazıcıoğlu, *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, Oniki Levha, İstanbul, 2018, s. 149; Hamdi Yılmaz, *Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Motorlu Araç İşletenin Hukuksal Sorumluluğu*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014, s. 305.

12 Kemal Şenocak, "Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Mağdurun Doğrudan Doğruya Sigortacı Karşısındaki Alacak Hakkı", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Aralık 2009, Cilt XXV-4, s. 285; Ünan, s. 364; Yeşilova-Aras, s. 91.

Bu soruları ayrı ayrı cevaplarırken, Türk Borçlar Kanunu m. 61; sorumluluk sigortalarına da uygulanabilen Türk Ticaret Kanunu m. 1466(1) hükmü; Karayolları Trafik Kanunu m. 95-99; Karayolu Taşıma Kanunu m. 19(3) ve Karayolları Motorlu Taşıt Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ile Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları hep birlikte değerlendirilecektir.

B. Sorumluluk Sigortacısının ve Sigortalının Zarar Görene Karşı Sorumluluklarının Değerlendirilmesi

Kanun koyucunun bir düzenlemede açıkça sorumluluğun müteselsil olduğunu zikretmediği durumlarda, şayet alacaklının karşısında borçlu konumunda bulunan kişilerin sorumluluğu, müteselsil sorumluluğun karakteristik özelliklerini taşıyorsa kanun koyucunun örtülü irade beyanını açıklığa kavuşturmak ve sorumluluğun “müteselsil” olduğunu tespit etmek mümkündür¹³. Öyle ki, müteselsil sorumluluğun kanun hükmünde ancak açıkça zikredilmiş olması halinde müteselsil sorumluluğun doğacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

Müteselsil borçluluk, her bir borçlunun, edimin tamamını ifa ile yükümlü bulunup alacaklının ise edimin tamamını ancak bir defa ve borçlulardan dileğinden talep etmeğe yetkili olduğu; borçlulardan birisinin ifası ile diğerlerinin bu oranda alacaklıya karşı borçtan kurtulduğu bir borçluluk halidir¹⁴.

Alacaklının, karşısında borçlu sıfatıyla yer alan kişilerden talep ettiği edimin kendisi açısından “aynı” olması koşuluyla kimi borçluların bu edimden farklı muhteva ile sorumlu olabilmelerinin mümkün olduğu öğretide kabul görmüştür¹⁵. Borçların birbiri ile yarışması ve alacaklının mamelekinde tek bir kalem teşkil etmesi nedeniyle, borçlulardan biri tarafından yapılan ifa, diğerlerinin borcunu o oranda azaltacaktır¹⁶.

13 Turgut Akıntürk, *Müteselsil Borçluluk*, Ankara, 1971, s. 109.

14 Türk Borçlar Kanunu'nun 162 nci ve 163 üncü maddeleri, müteselsil borçluluğu tamamiyle tarif eden hükümler değildir; alacaklının edimi ancak bir defa talep edebileceği ve borçlulardan birisi tarafından alacaklının tatmin edilmesi ile diğerlerinin borçtan o oranda kurtulacağı, anılan düzenlemelerde yer almamıştır. Müteselsil borçluluk hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk, s. 32-34; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 1344; Ahmet Kılçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara, 2014, s.750; Buz, s. 8-9; M. Kemal Oğuzman, M. Turgut Öz, No. 850; Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku*, İstanbul, 1993, s. 285.

15 Akıntürk, s. 70.

16 Başka bir deyişle, borçlulardan her biri ile alacaklı arasında birbirinden bağımsız ayrı borç ilişkileri olabilir ve her birinin ifa amacı farklı olabilirse de bu borçlar, alacaklının malvarlığında tek bir kalem halinde bulunur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Metin Gürkanlar, *Bir Zarara Birlikte Neden Olan Birden Çok Kişinin Sorumluluğu*, Gazi Üniversitesi Yayınları No:1, Ankara, 1982, s. 5.

Sorumluluk sigortasında zarar gören 3. kişinin konumunu incelediğimizde, sorumluluk sigortasını kanunen (TTK m. 1473) zarar gören yararına akdedilmiş (TBK m. 129) ve zarar görene sigorta tazminatını kendi adına talep yetkisi verilmiş olduğunu önceki çalışmamızda¹⁷ tespit ettiğimizden, zarar görene sigorta sözleşmesinde “hak sahibi” derken; sigorta tazminatının “alacaklısı” değil; bu edimi talep etme hakkına sahip kişi olarak anlamak gerekir. Zira, Türk Borçlar Kanunu m. 129 hükmü anlamında 3. kişi yararına sözleşmede 3. kişi, alacaklı sıfatını kazanmaz sadece sigortalıya ifa edilmesi gereken edimi talep hakkına kavuşturulur¹⁸. Böylelikle, sorumluluk sigortasında sigortalı, “alacaklı” sıfatını muhafaza etmekte ise de Türk Ticaret Kanunu’nun 1473’üncü maddesi hükmü, sigorta tazminatı üzerindeki tasarruf hakkını alacaklının elinden almıştır.

Sigortalı (motorlu araç işleten) ile zarar gören arasında Karayolları Trafik Kanunu m. 85 hükmü ile kurulmuş hukuki ilişkiye sorumluluk sigortacısı yabancıdır. Aynı kanun, zorunlu sorumluluk sigortasını düzenlerken, sigortacıyı 85’inci madde ile kurduğu sorumluluğun içine “müteselsil” sorumlu sıfatı ile açıkça dâhil etmemiştir.

Sorumluluk sigortacısının ifası, kendisi açısından başka; zarar gören açısından ise başka bir görünümde dir. Sigortacı, kendisinin taraf olduğu sözleşmeden doğan edimini, bu sözleşmeye yabancı olan birine (zarar gören) kanunun emri gereği (KTK m. 99; TTK m. 1473) ifa etmekte; zarar gören tarafından bu ödemeye bakıldığında ise zarar görenin kendisinin içinde bulunduğu hukuki ilişki (haksız fiil) gereği alacaklı olduğu ve sorumluluk hukukundan doğan maddi tazminatı tahsil etmek uğruna kanunen kendisine verilen yetkiyi kullanmakta ve sigorta tazminatını (sigorta bedeline kadarki kısmını) bir “araç”¹⁹ olarak talep etmektedir. Başka bir deyişle, zarar görenin tahsil ettiği para, kendisi açısından sorumluluk tazminatı; sigortacı açısından ise sigorta tazminatıdır²⁰.

Bu açıdan müteselsil sorumluluğun yapı taşlarının sorumluluk sigortacısı ve zarar gören arasında var olup olmadığı değerlendirildiğinde, zarar görenin a) haksız fiili ika eden sürücüden; b) motorlu araç işletenden; c) sorumluluk sigortacısından talep ettiği, *kendisi açısından aynı alacaktır*. Zarar gören, sorumluluk tazminatının alacaklısıdır ve önünde sıralanmış bu 3 kişiden de

17 Yeşilova-Aras, s. 71-78.

18 Karayolları Trafik Kanunu, tazminatın ödenmesini konu alan 99 uncu maddesinde “hak sahibi” ifadesini kullanmış ve onu sigortacının kendisine tazminat ödeyeceği kişi olarak belirlemiştir. Bu konuda genel hüküm niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu’nun 1473 üncü maddesi ise açıkça “zarar gören”e tazminatın ödenmesini emretmiştir.

19 Şenocak, s. 285.

20 Ayrıntı için bkz. Yeşilova-Aras, s. 71 vd.

sorumluluk tazminatının tahsili için talepte bulunmaktadır. Muhtevası (tutarı) değişebilse de çeşitli kanunların öne çıkardığı bu kişiler, zarar görenin mamelekinde aynı alacak kalemini söndürmektedirler. Anılan borçluların tâbi oldukları düzenlemelerde, borcun ne kadarından sorumlu olacağı şeklinde bir paylaşım yani kısmî borçluluk da tasarlanmadığından, müteselsil sorumluluğun dış ilişki olarak ifade edilen karakteristik özelliğinin yukarıda sıralanan borçlular arasında bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle, sürücü, motorlu araç işleten ve sorumluluk sigortacısı arasında müteselsil sorumluluğun tespiti için öğretide tartışıldığı gibi Türk Borçlar Kanunu'nun 61'inci maddesine sığınmaya gerek yoktur²¹. Farklı hukuki nedenlerle “aynı zarardan” sorumlu olan kişilerin *müteselsil sorumluluk hükümlerine tabi olduğunu* düzenleyen bu hüküm, aslında sorumluluk sigortacısının edimine uygun da değildir. Sorumluluk sigortacısı, zarar görene ödeme yapmakla, karşı âkidinin yani sigortalının mamelekinin pasifinde oluşan zararı sona erdirmektedir. Sorumluluk sigortacısının sigortalısına değil de kazadan bilfiil zarar görmüş olan kişiye doğrudan (ilk elden) ödeme yapması ve böylelikle zarar görenin zararının bir an önce tazmin edilmesi, Türk Ticaret Kanunu'nun 1473'üncü maddesi hükmünün (ve KTK m. 99 hükmünün) emri gereğidir.

Bu durumda, gerçekte tahsilat yapan, sigorta sözleşmesine yabancı zarar gören 3. kişi ise de sorumluluk sigortacısının edim yükümlülüğü, sigortalının mamelekinde oluşan zarara karşı himaye vermektir. Dolayısı ile sorumluluk sigortacısının sorumlu olduğu “zarar” ile haksız fiili ika eden veya motorlu araç işletenin sorumlu olduğu “zarar” aynı değildir²². Ancak, zarar gören açısından bakıldığında, onun her 3 borçluya da yönelttiği talebin dayanağı olan zarar aynıdır; o da, trafik kazasının kendi malvarlığının aktifinde oluşturduğu zarardır.

21 Yeşilova-Aras, s. 91. Karayolları Trafik Kanunu'nun doğrudan dava hakkını düzenleyen 97 nci maddesi hükmünü, sorumluluk sigortacısının sigortalı ile birlikte müteselsil sorumlu olduğuna yönelik en önemli pozitif hukuk dayanağı olarak gören, *katılmadığımız görüş* için bkz. Acar, s. 1404. Sorumluluk sigortacısının, sigortalıya değil de ilk elden zarar görene ödeme yükümlülüğü KTK m. 99 hükmünden doğmaktadır. Oysa, doğrudan dava müessesesi, zarar görene, önce motorlu araç işletenin sorumluluğunu hüküm altına aldırma zorunluluğu olmaksızın, doğrudan sigortacıya karşı açılacak davada, zarardan sorumlu araç işletenin sorumluluğunu, onun giyabında yargılabilmek anlamına gelir. Bu sebeple, KTK m.97 hükmü ile zarar görenin konumu daha kuvvetlendirilmiştir. Başka bir deyişle, m. 99 hükmü ile zarar görene bahşedilen imkân (sigorta tazminatını talep edebilme yetkisi), m.97 hükmündeki doğrudan dava ile taçlandırılmıştır.

22 Şenocak, s. 285. Yazar, sorumluluk sigortacısının sorumluluğunun müteselsil olmadığını; TBK m. 61 hükmünün buna uygun olmadığını tespit etmiş ve fakat müteselsil sorumluluğun genel karakteristik özelliklerinin sorumluluk sigortacısı ile zarar gören arasında olup olmadığını (zarar görenin, karşısında borçlu olarak var olan kişilerden, kendi mameleki açısından aynı edimi –sorumluluk tazminatını- talep edip etmediğini) incelememiş dolayısı ile de sorumluluk sigortacısının sorumluluğuna, *müteselsil sorumluluğa benzer bir sorumluluk* olarak kanaat getirmiştir.

Salt bu husus, Karayolları Trafik Kanunu'nda açıkça ifade edilmemişse de, müteselsil borçluluğun en önemli varlık sebebidir.

Bu noktada bir de Karayolları Trafik Kanunu m. 95 ve aynı konuda genel hüküm niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu'nun m. 1484(1) hükmünü de incelemek gerekecektir. Sigortacının, sigortalıya karşı sigorta sözleşmesi veya buna ilişkin kanun hükümleri gereği ifa yükümlülüğü altında olmasa bile anılan hükümler gereği, sigorta bedeline kadar zarar görene ödeme yapma mecburiyeti altında olması, zarar gören için çok daha ileri boyutta bir koruma getirmektedir. Öyle ki, sigortalının sigortacıdan alacak hakkı bulunmasa dahi, kanun koyucu sanki böyle bir alacak varmışçasına zarar görene bunu talep hakkı bahşetmiştir.

Sigorta tazminatını azaltan veya bu yükümlülüğü kaldıran hallerin zarar görene ileri sürülememesine ilişkin hüküm gereği Karayolları Trafik Kanunu kapsamında hem zorunlu hem de ihtiyari sorumluluk sigortaları açısından (KTK m. 100) onun dışındaki sorumluluk sigortaları bakımından ise sadece zorunlu olanlar bakımından (TTK m. 1484(1)) öğretilen sigortacının, sigortalının değil zarar görenin zararından sorumlu olduğu; bu hususun da TBK m. 61 hükmünün şartını karşıladığı; birden fazla kişinin farklı hukuki sebeplerle "aynı zarardan" sorumlu olduğu ve bu durumun da müteselsil sorumluluk hükümlerine tabi olunmasını gerekli kıldığı ileri sürülmüştür²³. Bu görüşe katılmıyoruz, zira sigortalıya edim yükümlülüğü olmasa bile zarar görene ödemede bulunan sorumluluk sigortacısına daha sonra sigortalısına rücu etmesi imkânının açıkça Karayolları Trafik Kanunu m. 95/II hükmünde²⁴ getirilmiş olmasından da anlaşılacağı üzere, kanun koyucu sigortacıyı "sorumlu" ad-detmemiş sadece zarar gören, bir an önce zararını kapatabilmesi için sigorta bedeline kadar olan tutarda sorumluluk tazminatını, sigortacıdan talep etme hakkına kavuşturulmuştur. Kanun koyucu trafik sigortasında ve sair zorunlu sorumluluk sigortalarında sigortacıyı zarar gören karşısında adeta bir yardım butonu olarak görmüştür. Başka bir deyişle, akdî yükümlülüğünün dışında kalan tüm ödemeyi aynen sigortalısına rücu imkânının sorumluluk sigortacısına verilmiş olması, onun kanunen (KTK m. 95) motorlu araç işletenin borcuna Türk Borçlar Kanunu m. 201 anlamında katıldığını göstermektedir. Öyle ki, sorumluluk sigortacısı KTK m. 95 hükmü eliyle, motorlu araç işletenin bor-

23 Ünan, s. 364 vd.

24 Rücu imkânını aynı şekilde sorumluluk sigortacısına açıkça veren bir düzenlemenin TTK m. 1484(1) hükmünde yer almamasını eksiklik olarak gören ve bu eksikliği hükmün gerekçesinde KTK m. 95/II hükmünün zikredilmesiyle doldurulabileceği yönündeki görüş için bkz. Birgül Sopacı-Öztuna, "Zarar Görene Karşı İfa Yükümlülüğü", Ed: Prof. Dr. Samim Ünan, Prof. Dr. Emine Yazıcıoğlu, *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, Oniki Levha, İstanbul, 2018 s. 76, 93.

cuna sigorta bedeline kadar tutarda katılmış²⁵ ve onunla birlikte Türk Borçlar Kanunu m. 201/II gereği müteselsil sorumlu kabul edilmiştir²⁶. Sigorta sözleşmesinden doğan edimini aşan tutarda yaptığı ödemeyi aynen sigortalısına rücu²⁷ edebilecek olması, müteselsil sorumlular arasındaki iç paylaşım ile ilgili Türk Borçlar Kanunu m. 167/I hükmüne (müteselsil sorumlular arasındaki eşit paylaşım esası) nazaran özel hüküm niteliği taşımaktadır.

C. Sorumluluk Sigortacıları Arasındaki Sıraya İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi

Trafik kazasının doğurduğu zarardan sorumlu olanların sigortalı olduğu sorumluluk sigortaları birden fazla ise zarar görenin doğrudan davası bakımından öncelikle tüketmesi gereken bir sıra olup olmadığı konusunda açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Birden çok sorumluluk sigortasının bulunması ile ilgili tek hüküm, Türk Ticaret Kanunu'nun 1485(1) hükmünün atfı ile sorumluluk sigortalarına da uygulanacağı düzenlenen madde 1466(1)'deki sigortacılar arasında "orantılı sorumluluğun" bulunduğu ile ilişkin düzenlemesidir. Birden fazla sorumluluk sigortacısından her birinin, sigorta bedellerinin toplamına göre, kendilerinin sigorta ettiği bedel oranında sorumlu olacağına ilişkin bu düzenleme, yapılan atfın içeriğine ve 1485 hükmünün kenar başlığı dikkate alındığında, zorunlu veya ihtiyari sorumluluk sigortacıları arasında bir ayırım yapılmaksızın, birden fazla sorumluluk sigortasının aynı anda yapılıp yapılmadığına da dikkat etmeksizin tek bir paylaşım esası içermektedir ki o da orantılı sorumluluktur.

25 Borca katılan için, asıl borçlu ile alacaklı arasındaki borç ilişkisinden bağımsız bir borç doğmaktadır. Borca katılan için ilk borçtan bağımsız olarak zamanaşımı ve muacceliyet tarihi belirlenecektir. Borca katılan açısından borç, katılanın kendi borcu olarak nitelendirilir. İlk borçlu aynı şekilde borçtan sorumlu olmaya devam eder. Alacaklının, ilk borçluyu kaybetmeksizin, teminat amacıyla onun yanında ikinci bir borçlunun da yer almasında menfaatinin olduğu durumlarda borca, üçüncü bir kişi katılır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Seda Yıldız-Portakal, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borca Katılma*, Oniki Levha, İstanbul, 2016, s. 33 vd.

26 Karayolları Trafik Kanunu kapsamı dışında kalan sorumluluk sigortaları bakımından, şayet söz konusu sorumluluk sigortacısı zorunlu bir sorumluluk sigortası da akdetmiş değilse, başka bir deyişle TTK m. 1484(1) hükmünün uygulama alanının olmadığı durumlarda, sorumluluk sigortacısının zarar gören karşısındaki sorumluluğunun hukuki niteliği "borca katılma" değildir. Bir ihtiyari sorumluluk sigortacısının, (trafik kazası mağduru olmayan) zarar görene karşı yaptığı ödeme aslında sigorta sözleşmesinden doğan kendi edimidir. Bu edimi talep etme hakkına TTK m. 1473 hükmü ile kavuşturulan zarar gören içinse talep ettiği ödeme, kendi zararının tazminine yöneliktir. Sigorta tazminatı, bu anlamıyla sorumluluk tazminatının bir an önce zarar görenin eline geçmesinde bir imkândır. Zarar görenin, sigorta tazminatının alacaklısı olmayıp da sadece onu talep etme hakkına sahip olması, sorumluluk sigortası sözleşmesinin TBK m. 129 anlamında 3. kişi yararına sözleşme niteliği ile açıklanabilir (Ayrıntılı bilgi için bkz. Yeşilova-Aras, s. 71-78).

27 KTK m. 95/II hükmündeki rücu imkânını, müteselsil sorumluluktan bağımsız gören görüş için bkz. Şenocak, s. 286.

Bu noktada, somut olay için geçerli olan ve söz konusu zarar için teminat sunan sorumluluk sigortalarının zorunlu olup olmadığı; zorunlu ise de zorunluluğu düzenleyen ilgili kanunun kendi içeriğinde zarar görenin başvurusu ile ilgili Türk Ticaret Kanunu'na nazaran özel bir düzenleme yer alıp almadığına ve şüphesiz söz konusu sorumluluk sigortasının genel şartlarında sigorta konusunun ve teminat altındaki zararın nasıl ifade edildiğine dikkat ederek bir sonuca varmak gerekir. Bu nedenle çeşitli ihtimaller aşağıda ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Ç. İki Farklı Zorunlu Sorumluluk Sigortasının Bulunması

Sorumluluk sigortalarına da uygulanan Türk Ticaret Kanunu'nun 1466/I hükmünün (orantılı sorumluluk) emredici olduğu unutulmadan bu sefer Karayolu Taşıma Kanunu'nun 19(3) hükmündeki öncelik sırasına ilişkin düzenlemeyi de değerlendirmek gerekecektir. Şayet yargı aşamasında hala bir zorunlu taşımacılık sorumluluk sigortası poliçesi yer almakta ve zarar gören bu poliçenin teminatına diğer bir zorunlu sorumluluk sigortası (trafik sigortası) poliçesinin teminatı ile birlikte başvurmuş (zarar, her iki sigorta bedelinin toplamından az) ise her iki poliçenin de teminatı kapsamında olan bir zarar türü için öncelikle tüketilme ve yetmiyorsa diğer poliçenin teminatına başvurma konusunda mevzuatta var olan bir hüküm şüphesiz ki dikkate alınmayı gerektirir.

Karayolu Taşıma Kanunu'ndaki m. 19(3) hükmü, "*Meydana gelen zarar öncelikle taşımacının sorumluluk sigortasından karşılanır. Bu sorumluluk sigortası ile karşılanmayan zararlar için, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre yapılması zorunlu olan mali sorumluluk sigortacısına müracaat edilir.*" şeklindedir. Zarar görene hitap eden bu başvuru sırasına ilişkin hükmü, şüphesiz ki Türk Ticaret Kanunu'ndaki "birlikte ve fakat orantılı sorumluluk" ile ilgili hükümle birlikte değerlendirmek gerekir. Fakat öncelikle, Türk Ticaret Kanunu'nun sorumluluk sigortacıları arasındaki orantılı sorumluluk getiren 1466(1) hükmü ile Karayolu Taşıma Kanunu'nun m. 19(3) düzenlemesi çatışan iki hüküm müdür aslında bu noktadan incelemeye başlamak gerekir.

Türk Ticaret Kanunu m. 1466(1) hükmündeki sorumluluk sigortacılarının orantılı sorumlu olacağına ilişkin düzenleme, sorumluluk tazminatının alacaklısı konumundaki zarar gören karşısında zarar görenin tahsil inisiyatifini yani müteselsil sorumlular arasından kime başvuracağını seçim özgürlüğüne başka bir deyişle, müteselsil sorumlulukta dış ilişki olarak anılan Türk Borçlar Kanunu'nun emredici nitelikteki 163. maddesi hükmüne aykırı değil midir? Yoksa orantılı sorumluluk hükmü, müteselsil sorumlular arasında "eşit paylaşım" esasına dayalı *iç ilişkiyi* düzenleyen Türk Borçlar Kanunu'nun 167. maddesi hükmünün mü aksini düzenlemektedir?

Zarardan sorumlu olan sigortalı, zorunlu sorumluluk sigortacısı (trafik sigortacısı) ve varsa diğer zorunlu sorumluluk sigortacısı (zamanında akdedilmiş zorunlu taşıma sorumluluk sigortası) arasında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler yani Türk Borçlar Kanunu'nun 163'üncü maddesi hükmü uygulanma kabiliyeti bulunduğundan, zarar gören dilediği borçludan veya hepsinden borcun tamamını (sigortacılarından ancak zorunlu sigorta bedeli ile sınırlı olarak) veya bir kısmını isteyebilir. Müteselsil borçlulukta dış ilişki olarak anılan bu tahsilde seçim yetkisine ilişkin kural, Türk Borçlar Kanunu'na nazaran özel Kanun olarak kabul edilecek Karayolu Taşıma Kanunu m. 19(3) hükmü gereği değiştirilmiş ve iki zorunlu sorumluluk sigortacısı arasında zarar görenin seçim yetkisinin bulunmadığı, önce taşıma sorumluluk sigortası teminatının tüketilmesi gereği ve o yetmediği takdirde trafik sigortacısına başvurulabileceği düzenlenmiştir.

Buradan çıkartılacak genel kural; haksız fiil hükümleri gereği sürücü, Karayolları Trafik Kanunu gereği işleten ve işletenin zorunlu sorumluluk sigortacıları müteselsil borçlu konumunda iseler de, birden fazla ve farklı kanuni dayanaklarla zorunlu olarak sorumluluk sigortası akdeden sigortacılar açısından zarar görenin seçim yetkisini kaldıran özel bir hüküm bulunabilir. Karayolu Taşıma Kanunu m. 19(3) hükmü, bu tür özel bir düzenlemeye güzel bir örnektir.

Ne var ki, örneğin tehlikeli maddeler zorunlu sorumluluk sigortası ile tüpgaz zorunlu sorumluluk sigortası arasında zarar görenin, müteselsil sorumluluktan doğan seçim yetkisini değiştiren özel bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası Genel Şartarı'nın "Sigortanın Kapsamı" konulu 1 inci maddesinde, zarar görene yapılacak ödemenin öncelikle tüpgaz zorunlu sorumluluk sigortası teminatından, bu sigorta bedeli tükettikten sonra bakiye zararın tehlikeli maddeler zorunlu sorumluluk sigortası poliçesinin teminatından karşılanacağı şeklinde bir ödeme sırası getirilmiştir. "Ödeme sırası/başvuru sırası" şeklinde çok da doğru ifade edilemeyen bu husus aslında, müteselsil sorumluluktaki dış ilişkinin ana hükmü olan alacaklının tahsildeki inisiyatifine müdahale değil; tüpgaz zorunlu sorumluluk sigortası poliçesi ile teminat altına alınmış bir zararın, o zarar için tespit edilmiş zorunlu sigorta bedeli kadar kısmının, tehlikeli maddeler zorunlu sorumluluk sigortası poliçesi ile *teminat altına alınmamış* olduğudur.

Başka bir deyişle, bir zararın –belli bir tutara kadar- o poliçenin kapsamında yani teminatı altında olmadığını ifade etmek gerekirken, bunun sanki zarar görenin tahsil bakımından seçeceği borçlular arasında bir ödeme sırasının varlığı şeklinde genel şartlarda ifade edilmesi kanımızda isabetli değildir. Zararın

belli bir tutara kadarki kısmı veya o zararı oluşturan olayın oluşum şekli bir sorumluluk sigortasının kapsamı içinde değilse, başka bir deyişle sigortacının o konuda sigorta himayesi sunmadığı genel şartlarda ifade edilebilmişse, bunu zarar görenin seçimini etkileyen bir hüküm şeklinde yorumlamak ve dolayısı ile müteselsil sorumluluktaki alacaklının seçim inisiyatifini değiştiren bir düzenleme olarak düşünmek mümkün değildir.

Teminat verilmemesi ile verilen teminatın karşılığı olarak ödenecek sigorta tazminatında zarar görenin tabi olacağı talep sırasına yönelik özel düzenleme, birbirinden farklı meselelerdir. Kaldı ki, Türk Borçlar Kanunu'nun 163'üncü maddesinin emredici hükmünü değiştirebilecek hüküm, ancak özel bir kanundaki düzenleme olabilir. Sigortacılık Kanunu'nun madde 11(1) hükmü uyarınca sözleşmenin ana muhtevası yani esasen bir sözleşme hükmü olarak nitelendirilebilecek Tüpgaz Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarının 1. maddesi, "alacaklının seçimini etkileyen bir tahsil hükmü" olarak yorumlansa bile müteselsil borçluluktaki dış ilişkinin temel ilkesini değiştirebilecek normatif kuvvette değildir. Zira hiçbir sözleşme hükmü, kanunun emredici hükmüne aykırı olamaz. Ne var ki, yukarıda anılan genel şartların 1. maddesi lafzını, kenar başlığını da dikkate alarak, sigortacının himaye vermediği bir zarar ve oluşum türü olarak yorumlamak mümkündür. Böylece, iki farklı (zorunlu) sorumluluk sigortası arasında LPG patlamasından doğan zarar açısından "sıra" olduğu değil; bu tür zararlar bakımından birinin teminat verdiği diğerinin ise ancak belli bir zarar tutarının üstünde ise sigorta himayesi verdiği şeklinde düşünmek kanaatimizce daha isabetli olacaktır.

D. Bir Zorunlu Bir de İhtiyari Sorumluluk Sigortasının Bulunması

Zarar görenin önünde hem trafik sigortası poliçesi hem de araç işletenin ihtiyari sorumluluk sigortası poliçesi bulunması halinde her iki sigortanın da teminat kapsamında olan bir zarar için başvuru önceliğinden bahsetmek mümkün müdür? Bu konuda ne Karayolları Trafik Kanunu'nda ne de Türk Ticaret Kanunu'nda yol gösterici bir hüküm bulunmaktadır.

Zarar gören 3. kişinin, trafik kazası neticesinde malvarlığında veya şahıs varlığında doğan zarar için teminat veren zorunlu sorumluluk sigortacısı ile ihtiyari sorumluluk sigortacısı arasında tahsil inisiyatifine sahip olup olmadığı, TBK m. 163 hükmünden elde ettiği seçim özgürlüğünü, müteselsil borçlulardan birisinin zorunlu sorumluluk sigortacısı olması halinde kaybedip kaybetmeyeceğini incelemek gerekecektir. Sadece Türk Borçlar Kanunu'ndaki müteselsil sorumluluk hükümleri dikkate alınır, zarar görenin zorunlu sorumluluk sigortası poliçesinin teminatını tüketmeden, ilk elden ihtiyari so-

rumluluk sigortacısına başvurabileceğini, müteselsil borçlular arasından kime başvurabileceğini seçme konusunda zarar görenin tahsil inisiyatifine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Ancak, Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın "Teminatın Kapsamı" başlıklı 1'inci maddesi, bu sigortanın ancak zorunlu sorumluluk sigortasının teminat sınırının üzerinde kalan kısmı için sigorta himayesi vereceğini belirtmiştir. Böylelikle, zarar görenin ihtiyari sorumluluk sigortası poliçesinin teminatını kullanabilmesi için zorunlu sorumluluk sigortası teminatının tüketilmesi ve hala karşılanmayan zararının bulunması gerekir. Sigorta genel şartlarındaki bu hüküm, zarar görenin müteselsil borçlular arasındaki seçim inisiyatifine ve kanunun emredici maddesine (TBK m. 163) bir müdahale veya aykırılık değildir. Başka bir deyişle, zorunlu sorumluluk sigortacısını "öncelikle seçilecek müteselsil borçlu" olarak zikretmek doğru olmayacaktır. Zorunlu sorumluluk sigortasının karşıladığı zorunlu teminat bedeli kadar olan zarar için ihtiyari sorumluluk sigortası sözleşmesinin sigorta himayesi vermediğini, bu sigortanın kapsamı içinde bulunmadığını söylemek, tahsil talebinde bulunanın "seçim" hakkı ile ilgili bir mesele değildir.

E. Sorumluluk Sigortalarının Yanı Sıra Zorunlu Kaza Sigortasının Bulunması

Taşıyıcı sıfatına sahip olan ve Karayolu Taşıma Kanunu uyarınca taşımacılık konusunda yetki belgesi sahibi olan motorlu araç işleten kişinin zorunlu olarak her bir koltukta oturan yolcu lehine (grup) kaza sigortası yaptırması, Bakanlar Kurulu kararı²⁸ ile zorunludur. Karayolu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları gereğince tedavi giderleri de teminat altına almaktadır ve bu teminat, zarar sigortaları hükümlerine tabidir (TTK m. 1510(3)).

Böylelikle, sakatlık teminatı altında örneğin 1 gözünü kaybetmesinin karşılığı olarak kaza sigortacısından tahsil ettiği meblağ (sigorta bedeli), zarar görenin göz kaybı sebebiyle uğradığı zararının karşılığı olmadığı için, sorumluluk sigortacılarından doğrudan talep ettiği maddi ve manevi zararının karşılığı tazminattan mahsup edilemeyecektir.

Buna karşılık, kaza sigortası poliçesinin tedavi giderleri için öngördüğü sigorta bedeli, zarar görenin trafik kazası neticesinde tek gözünü kaybetmesinin sonucu olarak geçirdiği tedavilerin onun malvarlığında yarattığı zararın karşılığı olarak talep edildiği için, bu sefer zarar görenin önünde bu zararının tazminini talep edebileceği 3 sigortacı bulunacaktır: 1- Motorlu karayolu aracını işletenin ve aynı zamanda taşıyıcının zorunlu sorumluluk sigortacısı, 2- İşlete-

²⁸ 2004/6789 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (RG 25/2/2004- 25384).

nin ve taşıyıcının ihtiyari sorumluluk sigortacısı, 3-Taşıyıcının zorunlu olarak kazadan önce zarar gören yolcu lehine akdettiği kaza sigortası.

Tedavi giderleri bakımından, zorunlu sorumluluk sigortasının teminatını ve ona ilişkin sigorta bedelini tükettikten sonra hala karşılanmayan zararın bulunması halinde, karayolu motorlu kara taşıtları ihtiyari mali sorumluluk sigortası poliçesinin tedavi giderleri teminatı ve bu teminata özgülünen sigorta bedeli, zarar gören yolcunu kendi zararının tazmini açısından doğrudan başvurulabilecek bir imkândır.

Bu noktada dikkati çeken husus, zarar görenin “tedavi giderleri” açısından oluşan zararı için tercihini bu kez “lehtar” sıfatıyla ilk önce zorunlu kaza sigortasını akdeden sigortacıdan yana kullanıp kullanamayacağıdır. Tedavi giderleri teminatı bakımından değerlendirecek olursak, zarar görenin karşısında zarar sigortası hükümlerine tabi 2 zorunlu sigorta ve 1 ihtiyari sorumluluk sigortası bulunduğu, zarar görenin tercihini dilediği sigortacıya karşı kullanıp kullanamayacağını incelemek gerekir.

Zarar görenin karşısında 3 sigortacının müteselsil sorumluluk hükümlerine tabi olarak mı sorumlu olduğunu tespit etmekle başlamak gerekirse, trafik sigortasının teminatı bitmeden Karayolu Trafik Kanunu’ndan doğan sorumluluğu teminat altına alan ihtiyari sorumluluk sigortacısına başvurulamayacağı, trafik sigortası teminatına ilişkin zorunlu sigorta bedeline kadar olan zararların ihtiyari sorumluluk sigortası poliçesinin teminatı kapsamında olmadığı, sigorta genel şartlarında yazılması ile zarar görenin ancak Karayolları Trafik kanunu kapsamında zorunlu sigorta bedelini aşan zararı için ihtiyari sorumluluk sigortacısına başvurabileceğini yukarıda incelemiştik.

Zarar görenin tedavi giderleri zararı için iki farklı zorunlu sigorta sözleşmesinin teminat vermesi halinde, yani her iki sigortanın genel şartlarında da “sigortanın konusu” maddesinde bir sınırlama yoksa, yolcunun talep konusu yapacağı tedavi giderleri zararı, her iki poliçenin de teminatı kapsamında ise her iki sigortacıya da yolcunun, kendi mamelekindeki “aynı zarar kalemini”nin tazmini için başvuracağı düşünüldüğünde, gerek zorunlu sorumluluk sigortacısının gerekse zorunlu koltuk sigortacısının (tedavi giderleri teminatı için) müteselsil borçlu sıfatına sahip olduğunu tespit etmek kolay olacaktır. Zira Türk Ticaret Kanunu’nda, Karayolları Trafik Kanunu’nda veya Karayolu Taşıma Kanunu’nda, ilgili zorunlu sigortacıların kısmî sorumlu olacağına ilişkin bir hüküm de bulunmamaktadır.

Bu halde, sorumluluk tazminatı alacaklısı yolcunun, tahsil bakımından seçeceği borçlu, trafik sigortacısı olabileceği gibi kaza sigortacısı da olabilir. Türk Borçlar Kanunu’nun emredici olarak alacaklıya tanıdığı bu seçim hakkının bir

sözleşme hükmü ile kaldırılmasının mümkün olup olmadığı hususunu değerlendirmek gerekecektir. Öyle ki, Zorunlu Ferdi Koltuk Kaza Sigortası Genel Şartları m. A.3.3 hükmü, yani “*tedavi giderlerinin başka sigorta sözleşmeleri ile teminat altına alınmış olması halinde söz konusu giderler öncelikle bu sigortadan karşılanır*” ifadesi, hükmün kenar başlığına dikkat edilirse tedavi giderleri teminatının kapsamını belirleyen bir hükmün içindedir. Şüphesiz, sigorta genel şartlarının sigorta sözleşmesinin ana muhtevası olarak, bir sözleşme hükmü olması niteliği ve kanunun emredici hükümlerine aykırı olamayacağı gerçeği karşısında, yolcunun seçim hakkını sınırladığı ve öncelikle kaza sigortacısına başvurması gerektiği düşünülemez. Koltuk kaza sigortasının kanundan değil; Bakanlar Kurulu kararı ile doğması Türk Borçlar Kanunu m. 163 hükmüne “özel” (*lex specialis*) nitelikte bir kanun hükmünün bulunmaması nedeniyle yolcunun başvurusu özgürlüğünü değiştiren bir normatif kuvvetinin olmadığı ilk tahlilde düşünülebilecektir. Başka bir deyişle, Zorunlu Ferdi Koltuk Kaza Sigortası Genel Şartları m. A.3.3 hükmündeki “*Tedavi giderlerinin başka sigorta sözleşmeleri ile teminat altına alınmış olması durumunda, söz konusu giderler öncelikle bu sigortadan karşılanır*” hükmü, Türk Borçlar Kanunu’nun 163. maddesi hükmüne aykırıdır ve yolcuya karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Anılan hükmü, müteselsil borçlular arasındaki iç ilişkiye yönelik bir özel paylaşım esasının getirilmesi olarak yorumlamak mümkündür.

Ancak, farklı türde olsalar da her ikisinin de zorunlu sigorta sözleşmesi olduğu düşünüldüğünde, hele ki meblağ sigortaları içine zarar sigortası hükümlerine tabi olacak şekilde, yolcunun gerçek zararının da karşılanmasına yönelik “tedavi giderlerinin” teminat kapsamına dâhil edilmiş olmasından hareketle devlet, yolcunun tedavi giderleri için daha fazla güvence altında olmasını arzularak mümkünse zarar verenin malvarlığına hukuken başvurmakla mücadele edip bir kez de o hukuki süreçte mağdur olmasını istememiştir. Başka bir deyişle, söz konusu olan tedavi giderleri şeklindeki maddi tazminat olduğunda, kaza sigortası himayesinin tamamlayıcısı olarak zorunlu sorumluluk sigortası (trafik sigortası) poliçesinin himaye vermesinin istendiği görülebilir. Ne var ki, kaza sigortasının zorunlu olmasının hukuki dayanağı bir kanun olmadığı için, devletin bu iradesini de bir kanun hükmü olarak görmek, Karayolu Taşıma Kanunu m. 19(3) hükmünde olduğu gibi, mümkün olmamıştır.

Koltuk sigortası genel şartlarının A.3.3 maddesindeki “*.. giderler öncelikle bu sigortadan karşılanır*” ifadesi tamamen yolcunun öncelikle bu poliçenin teminatına başvurmak zorunda olduğunu yani onun seçimini yönlendiren bir mecburiyet barındırmaktadır ve bu yazım tekniği ile Türk Borçlar Kanunu’nun m. 163 hükmüne aykırıdır. Halbuki söz konusu ifade, tıpkı İhtiyari Motorlu

Araçlar Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarınının 1. maddesindeki gibi “...aracın işletenine terettüp eden sorumluluğu,...Zorunlu Mali sorumluluk Sigortası hadlerinin üzerinde kalan kısmını temin eder” şeklinde belli bir haddin altındaki zarara teminat verilmediği yönünde yazılıysaydı, yolcunun önünde zaten birbiriyle yarışan iki poliçenin olmadığı; birinin teminatının bittiği yerde diğerekinin teminatının başlayacağı daha doğru ifade edilmiş olurdu.

Yolcunun kazadan önce kendisinin akdettiği bir ferdi kaza sigortasının bulunması ve bu poliçede tedavi giderleri teminatının da yer alması halinde, yolcu hem koltuk sigortasını hem de trafik sigortasını atlayıp kendisinin akdettiği ve lehtar olduğu ferdi kaza sigortası poliçesinin teminatını kullanmak üzere kendi sigortacısına başvurabilir mi? Bir sigortanın zorunlu olması, zarar görenin de ona zorunlu olarak başvurması gerektiği anlamına mı gelir? Akdin zorunlu olarak yapılması, motorlu aracın işletilmesinin ortaya çıkardığı büyüklük karşısında, sosyal devlet anlayışı altında, zarar görebilecek kişilerin zararlarının hızla tazmin edilebilmesi ve zarardan sorumlu olanların ödeme güçsüzlüğü içinde bulunabilmeleri ihtimaline karşı korunması içindir. Ancak, zarar görenin, kendisi için yaratılmış bu imkâna başvurmak zorunda olduğunu söylemek mümkün değildir. Zarar vereni ve zarardan sorumlu olanı dahi hukuken takip etme zorunluluğu yolcu açısından bulunmazken, trafik mağduruna mutlaka kendisi düşünülerek yaratılmış zorunlu sigortaların himayesinden öncelikle faydalanması gerektiğini ileri sürmek, bu konuda hiçbir kanunda düzenleme olmadığı için, mümkün değildir.

Yolcunun kendisinin akdettiği ferdi kaza sigortasının poliçesinde, tedavi giderleri teminatının konusu bakımından bir özel şart ile sınırlama getirilmediği müddetçe (“zarardan sorumlu olanların kanunen akdetmesi zorunlu sigortaların himayesi dışında kalan tedavi giderleri teminatın konusunu oluşturur” gibi) yolcunun ilk elden ihtiyari kaza sigortacısını seçmesi mümkündür.

III. İkinci Sorun: Zarar Gören 3. Kişi ve Doğrudan Davada Zamaşımı

Zarar görenin haksız fiil ilişkisi içinde bulunduğu sürücüye; onunla birlikte Karayolları Trafik Kanunu uyarınca müteselsil sorumlu olan araç işletene veya onun sorumluluk sigortacısına karşı yönelteceği tazminat taleplerine ilişkin zamaşımı, bu sorumlulukların kaynağı olan ilgili kanunlarda ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bir yandan Türk Ticaret Kanunu m. 1420 ve 1482 hükmü birlikte, sorumluluk sigortacısına karşı yöneltilecek talepler bakımından zamaşımını düzenlerken; diğer yandan Türk Borçlar Kanunu m. 72 hükmü haksız fiil bakımından zarar verene karşı ileri sürülecek tazminat taleplerinde zamaşımını düzenlemiştir.

Bu aşamada iki husus, değerlendirmeyi detaylandırma ihtiyacı doğurmaktadır. Bunlardan birincisi; Türk Ticaret Kanunu'nun zamanaşımı konusundaki genel hüküm niteliğindeki m. 1420(2) hükmündeki “*Diğer Kanunlardaki hükümler saklıdır*” düzenlemesi ve madde 1420(1)'de yer alan zamanaşımı hükmü ile çatışması halinde Karayolları Trafik Kanunu'nun zamanaşımına ilişkin hükmünün esas alınması gerektiği yönündeki kanun koyucunun iradesidir. İkinci önemli husus da zarar görenin, önce zarar verenin sorumluluğuna ilişkin bir yargılama başlatmadan, “doğrudan dava” yolu ile zarar verenin sorumluluk sigortacısına başvurabileceği düşünüldüğünde Türk Ticaret Kanunu'nun 1478'inci maddesinin zamanaşımına ilişkin “*sigorta sözleşmesi için geçerli zamanaşımı içinde kalmak şartıyla*” düzenlemesinin Karayolları Trafik Kanunu ile birlikte nasıl değerlendirilmesi gerekeceğidir.

Karayolları Trafik Kanunu'nun 109'uncu maddesi ile başlayan 5. Bölümü, “Ortak Hükümler” başlığını taşımaktadır. Burada Kanun koyucunun anlatmak istediği, hem kusursuz sorumluluk esasıyla, sürücü ile birlikte müteselsil sorumluluğunu düzenlediği motorlu araç işletenine karşı, zarar görenin yönelteceği talepler bakımından hem de motorlu araç işletenin zorunlu sorumluluk sigortacısına karşı yöneltilecek doğrudan başvuru bakımından geçerli olan “ortak” hükümlerdir. “Zamanaşımı” (m. 109), “yetkili ve görevli mahkeme” (m. 110) ile “sorumluluğa ilişkin anlaşmalar” (m. 111) kenar başlığı ile düzenlenen 3 hüküm, zarar görenin hem motorlu taşıt işleteni ile arasındaki hukuki ilişki hem de işletenin sorumluluk sigortacısı ile kendisi arasında kanunen ve “doğrudan” tesis edilen (m. 97) hukuki ilişki açısından geçerli olan ortak düzenlemelerdir.

O halde sorumluluk sigortası, Karayolları Trafik Kanunu'ndan doğan sorumluluğu teminat altına alıyorsa, gerek Türk Ticaret Kanunu'ndaki sigorta sözleşmesine ilişkin zamanaşımı hükmü gerekse Türk Borçlar Kanunu'ndaki haksız fiile ilişkin zamanaşımını konu alan düzenleme devre dışı kalmaktadır. Zarar görenin, bir taraftan kusursuz sorumluluğu yaratılan araç işletenle diğer taraftan da onun sorumluluk sigortacıları ile arasındaki hukuki ilişki, tek bir zamanaşımı hükmüne tabi olacak, bu açıdan Türk Ticaret Kanunu'nun 1478'inci maddesindeki “*sigorta sözleşmesi için geçerli zamanaşımı içinde kalmak şartıyla*” ifadesinin değerlendirilmeye muhtaç bir yönü kalmayacaktır. Çünkü, sorumluluk sigortasını akdeden ve zarardan aslen sorumlu olan kişinin tabi olduğu zamanaşımı ile onun sorumluluk sigortacısının (doğrudan dava için) tabi olduğu zamanaşımı, Karayolları Trafik Kanunu'nun “ortak” şekilde uygulanan 109'uncu maddesi sayesinde çakışmakta; biri diğerinden daha kısa olmadığı için de Türk Ticaret Kanunu'nun 1478'inci maddesindeki “*....içinde*

*kalmak şartıyla*²⁹ ifadesi Karayolları Trafik Kanunu özelinde anlamını yitirmektedir.

Karayolları Trafik Kanunu m. 109(1) hükmü, zarar gören ister motorlu araç işletenine isterse onun sorumluluk sigortacısına doğrudan başvursun, tek bir zamanaşımını düzenlemiştir: Zararı ve tazminat yükümlüsünün zarar gören tarafından öğrenilmesinden itibaren 2 yıl; trafik kazasından itibaren de 10 yıl. Kazanın oluşumu itibari ile cezayı gerektiren bir fiil söz konusu ise, aynı hükmün ikinci fıkrası uyarınca, Türk Ceza Kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı görmüşse, söz konusu süre Karayolları Trafik Kanunu'ndaki kısa kalan sürenin yerine uygulanacaktır. Bu noktada, uygulamada "uzatılmış zamanaşımı" şeklinde anılması nedeniyledir ki, sürelerin üst üste eklendiği, ekleme yoluyla uzadığı³⁰ şeklinde bir yanlış söz konusudur.

Örnek üzerinden anlatılacak olursa; trafik kazası 1 Ocak 2011 yılında gerçekleşmiş ve yaralı yayamın, olay yerinde aldığı darbenin neticesinde yıllarca süren ameliyatlar neticesinde 1 Ocak 2018 yılında dosyaya giren nihai Adli Tıp raporuna göre yüzde 65 maluliyeti kesinleşmiş, daha fazla iyileşemeyeceği, yapılacak başka bir tedavinin kalmadığı düşüncesiyle tedavi süreci sonlanmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 20.12.2017 tarihinde verdiği kararda³¹, "zararın öğrenilmesi" ile anlaşılması gerekenin, trafik kazasının vücut bütünlüğünde olay anında başlattığı zararın, ilerleyen süreçteki seyri ile birlikte, kapsamının genişlemesi halinde, nihai zararın öğrenilmesini sağlayan son Adli Tıp raporundaki tespitin dosyaya girdiği an olduğudur. Örneğimiz bakımından zararın öğrenildiği tarih, (kazadan 7 yıl sonra) 1 Ocak 2018 olarak kabul edilecektir. O halde, [1 Ocak 2018 + 2 yıl] ve [1 Ocak 2011 + 10 yıl] olarak Karayolları Trafik

29 Türk Ticaret Kanunu'nun 1478 inci maddesi hükmünde yer alan "...içinde kalmak şartıyla" ifadesinin anlamı ve örneğin zarar gören ile zarardan sorumlu olan kişi (sigortalı) arasındaki hukuki ilişkinin türüne göre zamanaşımının alacağın muacceliyetinden itibaren 1 yıl veya 5 yıl olması durumunda, sigorta sözleşmesinin tabi olduğu zamanaşımı da dikkate alındığında TTK m. 1478 inci maddesinin nasıl tatbik edileceğine ilişkin ayrıntılı açıklamalar ve öğretideki farklı yorumlar için bkz. Yeşilova-Aras, s. 96, özellikle dn.268 ve 269.

30 Öğretide de yer alan "ceza zamanaşımı kadar uzayacaktır" görüşü için bkz. Şeker-Öğüz, s. 151.

31 Hukuk Genel Kurulu, 20.12.2017 tarihli 2017/3-2786 Esas; 2017/2026 sayılı kararında, "...Zararın öğrenilmesinden amaç, zarar verici olayı değil, zararın varlık ve niteliğini, unsurlarını, kapsamını öğrenmektir. Zararın varlığı ve bütün unsurları öğrenilmeden zarar görenin dava yoluyla talep edeceği tazminat hakkında yeterli bir değerlendirme yapamayacağı açıktır. Hukuka aykırı bir eylem işlenmesine karşın, onun doğuracağı zarar, henüz ortaya çıkmamış, zararın ortaya çıkması için zarar tarihinden itibaren bir takım etkenlerin gerçekleşmesi veya belli bir zamanın geçmesi gerekiyor ise zararın bütün unsurlarıyla birlikte öğrenilmesi mümkün değildir. Oysa ki zarar görenin mahkeme önünde ciddi bir dava açarak tazminat isteminde bulunabilmesi ve bu istemini objektif bir şekilde destekleyen etkili gerekçelerini ortaya koyabilmesi için oluşan zararın niteliğini, kapsamını ve bütün unsurlarını öğrenmesi gerekir. Aksi halde, doğal olarak zamanaşımı süresi de işlemeye başlamayacaktır." Kazancı İçtihat Bankası, www.kazanci.com.tr (18.03.2024).

Kanunu'nu 109 uncu maddesinin birinci fıkrasını uygulamak mümkündür. Zarar görenin sorumluluk sigortacısına veya motorlu araç işletenine karşı yönelteceği talep, [1 Ocak 2020 ve 1 Ocak 2021] şeklindeki zamanaşımının her iki ayağının da içinde kalmalıdır. Ne var ki, fiil aynı zamanda Türk Ceza Kanunu'nun m. 89/4 ve 66/1-e taksirle yaralama suçunun unsurlarını da içerdiğinden, bu kanunun söz konusu suç için 8 yıl olarak öngördüğü zamanaşımı, Karayolları Trafik Kanunu'nun m. 109(1) hükmü ile tespit ettiğimiz ikili zamanaşımının kısa kalan ayağının (hangi ayakta zarar gören açısından zamanaşımı dolmuş ise) yerine uygulanacak ve son tahlilde, [1 Ocak 2018 + 8 yıl] ve [1 Ocak 2011 + 10 yıl] olarak maddi tazminat davası için geçerli zamanaşımı bulunacaktır.

Sürücü, araç işleten, zorunlu sorumluluk sigortacısı, ihtiyari sorumluluk sigortacısı müteselsil sorumlu ve müteselsil borçlular arasındaki zamanaşımı hükmüne (TBK m. 155/I) tabi olsalar da Karayolları Trafik Kanunu m.109(3) hükmü, bu çıkarımın yapılmasına ihtiyaç bırakmaksızın, tazminat yükümlüsüne karşı kesilen zamanaşımının, sigortacıya karşı da kesilmiş olacağını açıkça düzenlemiştir.

Bu açıdan düşünüldüğünde, örneğin motorlu araç işletenin ihtiyari sorumluluk sigortası poliçesine, işletene ve zorunlu sorumluluk sigortacısına birlikte açılmış davadan çok ileri bir safhasında ulaşılmış ise müteselsil borçluların bir kısmına karşı başlatılan yargılama ile kesilmiş zamanaşımı nedeniyle ihtiyari sorumluluk sigortacısına karşı da yeni bir dava açılması konusunda zamanaşımı tereddütü yaşanmayacaktır. Hatta zorunlu sorumluluk sigortacısı, zararın varlığını, kapsamının büyüklüğünü ve sigortalısının da bu zarardan açıkça sorumlu olduğu kanaatinde ise hiç yargılamaya gerek olmaksızın, zorunlu sigorta bedeline kadar zarar görenin zararını kazadan kısa bir süre sonra hemen karşılamışsa, zarar görenin bu tahsilatı da “kısmi ödeme” olarak kabul edilecek ve diğer müteselsil sorumlular bakımından da zamanaşımını kesecektir (TBK m. 154). Müteselsil sorumluluğu yukarıda tespit edilen sigortacılardan birinden, Türk Ticaret Kanunu'nun 1427(3) hükmü uyarınca yargılama dışı tahsil edilecek “avans ödemesi” de³² kısmi ödeme niteliğinde kabul edileceğinden (TBK m. 154), yine tüm müteselsil sorumlulara karşı zamanaşımını kesecektir.

IV. Üçüncü Sorun: Zarar Gören 3. Kişi ve Değer Kaybı Zararı

Bir maddi zarar türü olarak değer kaybı, trafik sigortası teminatı kapsamındadır. Trafik sigortası genel şartlarının ekinde yer alan hesap yönteminin, subjektif kriterler içermesi ve kullanılan verilerin ortaya çıkardığı sonucun da aracın ikinci el piyasasına göre hesap edilecek zarar tutarına nazaran zarar gören

32 Şeker-Öğüz, s. 149.

için hayli dezavantajlı olması, uygulamanın en yakındığı konulardan birisidir.

Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSB), bu konuda yargıda yığılan talepleri dikkate alarak, değer kaybı ile ilgili tazminat talepleri bakımından sigortacılara, Sigorta Genel Şartlarındaki hesap yöntemine göre daha adil olduğunu düşündüğü bir çözüm önermiş ve genel şartların ekinde sunulan hesap yönteminin yerine, özel şart ile sözleşmeye dâhil edilebilecek yeni bir hesap yöntemi yaratmıştır. Gerçekten, yeni hesap kriterleri ile varılan sonuç, sigorta genel şartlarındaki mevcut hesap yöntemine göre bulunan değer kaybını, zarar gören lehine tutar olarak yükseltmiştir.

Sorun, hangi hesap yönteminin zarar görenin doğrudan davasında uygulanacağından ziyade, sigorta sözleşmesinin ister genel şart ile isterse özel şart ile bir parçası halinde gelmiş ve değer kaybını hesaplayan matematiksel bir yöntemin nasıl olur da zarar görene doğrudan dava sürecinde ileri sürülebildiğidir.

Trafik sigortacısı, sözleşme hükmü olarak zarar görene ileri sürdüğü hesap yöntemi sayesinde, değer kaybı şeklindeki maddi zararın, ikinci el piyasalarından alınan somut teklifler ile ispatlanamayacağını, zarar görene en fazla sözleşmede yer alan hesap yöntemine göre bulunan tutarda ödeme yapılabileceğini def'i olarak ileri sürmektedir. Halbuki, Karayolları Trafik Kanunu m. 95 hükmünde, sigorta sözleşmesinden doğup da sigorta tazminatının azaltılması sonucunu doğuran hallerin zarar görene karşı ileri sürülemeyeceği; bu nedenle de zarar görene sözleşmesel edim yükümlülüğünden fazlasını ödemiş sigortacının o oranda sigortalısına rücu edebileceği düzenlenmiştir.

Doğrudan dava yolu ile tarafı olmadığı bir sözleşmeden doğan edimi (sigorta tazminatını), kendi zararının tazmini için talep hakkına kavuşturulmuş zarar görene, genel hüküm niteliğindeki Türk Ticaret Kanunu'nun 1478'inci maddesinde "*zarar gören, uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan kısmını...*" denilerek, (kendi) zararını nasıl ispatlayacağı konusunda bir sınır getirilmemiştir. Bu hükümde sınır, sadece tutar ve zamanaşımı konusunda öngörülmüştür.

Sorumluluk sigortacısı, kendi edimini yani sigorta tazminatı ödeme borcunu yerine getirirken Türk Ticaret Kanunu'nun 1473'üncü maddesi uyarınca doğrudan zarar görene ödeme yapması emredilmiştir. Başka bir deyişle, zarar gören 3. kişinin haksız fiilden doğan zararı, vasıta olarak sigorta tazminatı ile tazmin edilmektedir. Rizikoyu ihbar alan sigortacının, araştırmalarını tamamlayıp muaccel hale gelen sigorta tazminatını kendiliğinden zarar görene ödemesi halinde, zarar gören de bu ödemeyi tahsil edebilmek için doğrudan, yani zarar verene karşı dava açıp onun sorumluluğunu hüküm altına almadan, hatta onun yokluğunda bu davayı sigortacıya karşı yürütebilmesi konu-

sundaki “doğrudan dava” isimli hukuki çareyi kullanarak “kendi zararının” sigorta bedeline kadar olan kısmının sigortacı tarafından karşılanmasını talep etmektedir. Bu hukuki çareyi düzenleyen ne genel hükümde (TTK m. 1478) de ne de özel olarak Karayolları Trafik Kanunu’nun 97’nci maddesinde, zarar görenin haksız fiilden doğan zararının ispatı hususunda, sigorta sözleşmesindeki “sigorta zararının hesaplanması”na ilişkin hükümlerle bağlı olduğu düzenlenmiştir.

Genel şartlarda yer alan hesap yöntemleri, “sigorta zararı”nın tespitine ilişkin, sigortacı ve sigortalı arasında geçerli olan hükümlerdir. Zira, sigortalının bu haksız fiil nedeniyle malvarlığının pasifinde ne kadar bir zararın oluşacağı, sigorta zararı olarak o yöntemle tespit edilecek ve sadece o kadarı için sigortalıya himaye taahhüt edilecektir. Zarar gören 3. kişinin, haksız fiil nedeniyle malvarlığının aktifinde oluşan zarar ise “kendi” zararıdır. Bu zararını zarar gören, teminatı yettiği kadar trafik sigortası poliçesinin sigorta bedelinden; üstünü de zarar verenin malvarlığından talep edecektir. Bu noktada, dikkat edilmesi gereken husus, genel şartlarda veya özel şartta yer alan ve zararın hesabına yönelik birtakım hükümler, “sigortalının zararı”nın nasıl hesaplanacağına ilişkindir. Başka bir deyişle, sözleşmedeki hesaplama ilgili düzenlemeler, trafik sigortasının sorumluluk sigortası olmasından hareketle, trafik kazası neticesinde motorlu araç işletenin (sigortalının) malvarlığının pasifinde oluşan zararın ne şekilde ve hangi sınırlar altında sigorta edildiği ile ilgilidir³³. Sigorta himayesi altındaki sigortalının malvarlığında ortaya çıkan zararın hesabı, pek tabiidir ki sigorta genel şartlarında veya onu değiştiren özel şarttaki yöntemle hesaplanacak ve sigortacının edim borcunu bu tutar tayin edecektir. Uygulamada, sigorta şirketleri de ısrarla bu gerekçeyi zarar görenin doğrudan davasında ileri sürmektedir³⁴. Ancak Yargıtay, haklı olarak bunu geçerli bir temyiz sebebi olarak kabul etmemekte ve zarar görenin “kendi” zararını serbest piyasa koşullarından elde ettiği veriler ışığında ispat etmesine –itirazları bertaraf edecek hukuken yeterli bir gerekçe göstermeden- imkân vermektedir³⁵.

33 Sigortalının malvarlığındaki zarar ile zarar görenin zararı ayırımı için ayrıca bkz. Rayegan Kender, “Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri, *Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları III. Sigorta Semineri İstanbul 4-7 Nisan 1977*, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayını, Ankara, 1977, s. 26, 31.

34 Ayrıca, Karayolları Trafik Kanunu ve Trafik Sigortası kapsamında talepte bulunan zarar görenin doğrudan davasında sigorta genel şartları ekinde yer alan hesap yöntemlerinin zarar göreni de bağladığı çünkü zarar görenin sigorta sözleşmesinden doğan edimi talep ettiği yönünde katılmadığımız görüş için bkz. Şaban Kayıhan, A. Adem Selanik, “Trafik Sigortası Genel Şartlarının Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Kapsamında Bağlayıcılığı”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 Özel Sayısı, s. 104, 106.

35 Yargıtay 4. HD. 21.2.2023, 2021/23079 E., 2023/2144 K; 4. HD. 22.3.2023, 2021/22878 E., 2023/4242 K., Kazancı İçtihat Bankası, www.kazanci.com.tr (18.03.2024).

Karayolları Trafik Kanunu'nun zararın hesaplanmasına yönelik 90'ncı maddesi, dikkat edilirse 8. Kısım içinde "İşletenin Hukuki Sorumluluğu" başlıklı 1. Bölüm içerisinde 2. Bölüm, "Sigorta" Başlığı ile 91'inci maddeden 101'inci maddeye kadar uzanmaktadır. O halde, 90'ncü madde içerisinde yer alan gerek değer kaybına gerekse destekten yoksun kalma veya sürekli sakatlık tazminatına yönelik hesap kriterleri, sigortalının malvarlığının pasifinde oluşacak zararın hesabına yöneliktir. Bu hükümde, Trafik kazası neticesinde sorumlu motorlu araç işletenin malvarlığında, zarar gören karşı aracın değer kaybına yönelik oluşacak borcun hesabında, aracın piyasa değeri, kullanılmışlık düzeyi, hasarlanan parça ile hasar tutarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir (m. 90/I-a). 1.6.2015 tarihinde yürürlüğe giren Trafik Sigortası Genel Şartlarının A5/I-a hükmünde ise değer kaybının, sigorta eksper tarafından bu sigorta genel şartlarının 1 no'lu Ek'inde yer alan esaslara göre tespit edileceği ifade edilirken; EK 1'in giriş cümlesinde, Karayolları Trafik Kanunu'nun 90'ncü maddesi uyarınca değer kaybına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi iradesi yer almaktadır. O halde, toplu olarak kanunun 90'ncü maddesini, sigorta genel şartlarının A5/1-a düzenlemesini ve Ek 1'deki hesap yöntemini birlikte ele aldığımızda bu ifadelerin hepsi, sigortalıya yöneltilecek değer kaybı taleplerinde, sigortalının malvarlığında bu sebeple oluşacak zararın ne kadarının teminat altında olduğunu ortaya çıkarmaya yöneliktir. Başka bir deyişle, sigortacı kendi edim yükümlülüğünü sigortalıya karşı bu hesap tarzı ile sınırlamaktadır. Zorunlu sorumluluk sigortası olmasaydı, zarar gören de sigortacının edimini talep hakkına sahip kişi olarak bu sözleşme hükmü ile bağlı olacak ve daha farklı bir hesap yöntemi ile sigortacının ediminin tespit edilmesini isteyemeyecekti. Ancak, sigorta sözleşmesinden doğup da sigorta tazminatının azalması sonucunu doğuran hallerin zarar görene ileri sürülemeyeceği yönündeki emredici hüküm gereği (KTK m. 95; TTK m. 1484(1)) zarar gören, kendi zararını ve dolayısı ile de sigortalının malvarlığının pasifinde oluşacak zararını haksız fiil hükümleri doğrultusunda ispat yükü altındadır (TBK m. 50/I). Bu konuda özel hüküm niteliğinde Karayolları Trafik Kanunu m. 90/I-a hükmü dikkate alındığında, aracın piyasa değeri, kullanılmışlık düzeyi, hasarlanan parçası ve hasar tutarı öncelikle dikkate alınacak sonra da genel hüküm olarak Türk Borçlar Kanunu'nun m. 50-52 hükümleri hâkime yol gösterici olacaktır. Zararın mutlaka sigorta eksper tarafından hesaplanması, hesabın da sigorta genel şartlarındaki yöntemle göre yapılması yönünde sigortacıların ısrarlı itirazlarının –doğrudan dava müessesesi içinde- hukuki altyapısı bulunmamaktadır.

Sigortacı, kendi edim yükümlülüğünü aşan oranda zarar görene ödeme yaptığı takdirde, sigortalısına rücu imkânı da Karayolları Trafik Kanunu m. 95/II hükmünde düzenlendiği için, sigortacı ve sigortalı arasındaki sözleşme hükmü

(değer kaybı zararının hesaplanması yöntemi) aslında kendi aralarında yine de geçerli olacaktır. Sigorta himayesi altında olmayan yani sigortacı nazarında “aşkın” olan 3. kişinin zararına, sigortalı son tahlilde kendi katlanacak fakat zarar görenin hızla zararını karşılayabilmek için, sigortacı, zarardan sorumlu kişinin (işletenin) borcuna *kanunen katılacak* ve zarar görene “kanunen” üstlendiği borcu ödemek durumunda kalacaktır. Sigortacının, zarar gören 3. kişinin “tüm” değer kaybı zararını (2. el piyasadan alınan ve aracın kazadan önceki ile sonraki durumu bakımından kıymet verileri doğrultusunda ortaya çıkan değer farkını) karşılaması, Karayolları Trafik Kanunu m. 95/I hükmü eliyle sigortalısının borcuna katıldığı (TBK m. 201) içindir. Burada sigortacının, akitten doğan edim yükümlülüğünü aşan tutarda ödeme yapmak zorunda kalabilmesi, zarar görenin korunması ihtiyacına matuftur.

Bir örnekle bitirmek gerekirse, araç işletenin trafik sigortası poliçesinde değer kaybı teminatının 20 bin TL; zarar görenin değer kaybı talebinin de 10 bin TL olması durumunda, sigorta genel şartlarının ekinde yer alan hesap yöntemine göre değer kaybının 3500 TL tutarında olduğu eksper raporuyla ortaya çıkarsa, zarar görenin doğrudan dava yoluyla sigortacıdan ancak 3500 TL olarak isteyebileceği savunması, sigortacı açısından Karayolları Trafik Kanunu m. 95 hükmü karşısında hukuken geçerli değildir. Sigortacının, sigortalısının 3. kişiye vereceği değer kaybı zararı için malvarlığında oluşacak borcun 3500 TL’sini sigorta himayesine aldığı da doğrudur. Ancak, sözleşmeden yer alan ve sigortalının zararına yönelik hesap yöntemi sigorta tazminatını azaltan kriterler içermekte ise, bu sözleşme hükmü zarar görene doğrudan davada bir savunma olarak ileri sürülemez. Sigortacı, zarar görenin sigorta bedeli içinde kalan tüm zararını (10 bin TL) tazmin ettikten sonra, sözleşme hükmüne göre fazladan ödediği 6500 TL’yi sigortalısına rücu edecektir. Çünkü sigortacı, sigortalısının malvarlığında oluşan 6500 TL tutarındaki değer kaybı talebinin oluşturduğu zarar için sigorta himayesi vermemiştir.

Sonuç

Trafik kazası neticesinde zarar gören 3. kişinin, malvarlığının aktifinde doğan zarar için sürücüden veya sürücü ile birlikte müteselsil sorumlu olduğu Karayolları Trafik Kanunu m. 85 hükmünde açıkça belirtilen motorlu aracı işletenden tazminat istemek yerine işletenin sorumluluk sigortacısından da talepte bulunma yetkisi bulunmaktadır (KTK m. 99). Talepte bulunduğu, görünürde sigorta tazminatı olsa da, aslında zarar gören 3. kişi, sigorta tazminatının alacaklısı değildir. O, kendi malvarlığında oluşan zarar için ödenecek sorumluluk tazminatının alacaklısıdır. Ancak, Karayolları Trafik Kanunu, düzenlediği tehlike sorumluluğu için akdedilecek zorunlu ve ihtiyari sorumluluk sigortası

bakımından, *-kanunen 3.kişi yararına sözleşme (TBK m. 129)-* temelinde zarar göreni, bu sözleşmeden doğan edimi talep etme yetkisi ile donatmış (KTK m. 99) ve bu ödemenin tahsili yolunda bir de *doğrudan* sorumluluk sigortacısına başvuru imkânı (KTK m.97) ile onu çok daha korunaklı hale getirmiştir. Zarardan sorumlu olan kişinin sorumluluğunu ve ödemesi gereken tazminat tutarını hüküm altına aldırması gerekmeksizin, zarar gören tek seferde yani sadece bir dava içinde sorumluluk sigortacısına karşı yönelteceği yargılama içinde hem işletenin (sigortalının) sorumluluğunu ve tazminat tutarını hem de bunun sigortacı tarafından ödenmesini talep edebilecektir.

Karayolları Trafik Kanunu'nda, sorumluluk sigortacısı ile araç işletenin müteselsil sorumlu olduğu açıkça zikredilmemiştir. Sorumluluk sigortacısının ödemekle yükümlü olduğu edimin konusu sigorta tazminatı olsa da, zarar gören açısından bakıldığında bu ödeme kendisi için sorumluluk tazminatının ödenmesinde bir vasıtaadır. Zarar gören önündeki borçlulardan -kendisi için aynı olan borcun ifasını talep etmektedir. Ne Karayolları Trafik Kanunu'nda ne de Türk Ticaret Kanunu'nda, bu iki borçlunun kısmî sorumlu olacağı (borcu paylaşacağı) da düzenlenmediği için, müteselsil sorumluluğun varlık esasları, sorumluluk sigortacısı ve sigortalı işleten arasında bulunmaktadır. Öğretide ve yargı kararlarında, sorumluluk sigortacısı ile işleteni hakkında, Türk Borçlar Kanunu'nun 61'inci maddesi üzerinden "müteselsil sorumluluk hükümlerine tabi olan borçlular" nitelendirmesi yapılması isabetli değildir. Çünkü, hükmün temeli olan "farklı hukuki sebeplerle aynı zarardan sorumlu olma" şartı, sorumluluk sigortacısı açısından isabetli değildir. Sorumluluk sigortacısının, sorumluluk hukukundan doğan bir borcu bulunmamaktadır. Onun edim yükümlülüğü, sigortalısının malvarlığının pasifinde oluşan zarara karşı himaye vermektir.

Sorumluluk sigortacısının, sigortalısına karşı edim yükümlülüğü bulunmasa bile Karayolları Trafik Kanunu m. 95 hükmü, yine de zarar görene, zararının hızlıca tazmin edilmesi için sigorta bedelini talep etme yetkisi vermiştir. Bu durum, sorumluluk sigortacısının, kanunen işletenin tazminat borcuna katıldığını (TBK m.201) göstermektedir. Borca katılan, asıl borçlu ile birlikte müteselsil sorumlu olacaktır. Doğrudan dava içerisinde, değer kaybı zararının zarar gören tarafından serbest piyasa şartları altında ispat edilmesi neticesinde, sigortacının o zarar tutarında sorumlu olmadığını; ediminin kapsamını belirleyecek hesap yönteminin sözleşmede yer aldığını ve ancak o hesabın çıkardığı sonuçtan dolayı edim yükümlülüğünün olduğunu; zarar görene, sigortalısına ödemesi gerekenden daha fazla ödeme yükümlülüğü altında olmadığını ileri sürmek, KTK m. 95 hükmü kapsamında mümkün değildir. Sigorta tazmina-

tının azalmasına yol açacak bir hesap yöntemi, zarar görene karşı savunma olarak ileri sürülemez.

KTk m. 109 hükmü, zarar görenin talepleri bakımından zamanaşımını “ortak hüküm” kenar başlığı altında düzenlemiştir. Bu kanun kapsamında kendisine dava açılacak iki kişi vardır: motorlu araç işleten ve onun sorumluluk sigortacısı. Dolayısıyla, zamanaşımı hükmünde düzenlenen süreler her iki müteselsil borçlu için de ortaktır, aynıdır. Dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu’nun 1478’inci maddesinde yer alan “...sigorta sözleşmesi için geçerli olan zamanaşımı içinde kalmak şartıyla...” ifadesinin yorumlanmasına gerek kalmamıştır. Çünkü, sorumlu olan ile onun sorumluluk sigortacısı zarar görenin kendilerine açabileceği davalar bakımından farklı zamanaşımı sürelerine tabi değildir.

KAYNAKLAR

- Acar, Faruk, “Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortasında Hakim Kendiliğinden Sadece Sigorta Şirketini Tazminata Mahkum Edebilir mi?”, *Legal Hukuk Dergisi*, Haziran, 2003-6 (s. 1401-1409).
- Akıntürk, Turgut, *Müteselsil Borçluluk*, Ankara, 1971.
- Buz, Vedat, “Müteselsil Sorumluluktaki Rücu İlişkisinde Sigortacının Hukuki Konumu”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Eylül 2012, Cilt XXVIII-3 (s. 5-42).
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- Gürkanlar, Metin, *Bir Zarara Birlikte Neden Olan Birden Çok Kişinin Sorumluluğu*, Gazi Üniversitesi Yayınları No:1, Ankara, 1982.
- Kayıhan, Şaban; Selanik, A. Adem, “Trafik Sigortası Genel Şartlarının Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Kapsamında Bağlayıcılığı”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 Özel Sayısı (s. 77-111).
- Kender, Rayegan, “Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri”, *Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları III. Sigorta Semineri İstanbul 4-7 Nisan 1977*, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayını, Ankara, 1977.
- Kılıçoğlu, Ahmet, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara, 2014.
- Oğuzman, M. Kemal; Öz, M. Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.
- Omağ, M. Kemal, “Türk Hukukunda Mecburi Sigortalara ve Sorunlarına Genel Bir Bakış”, *Zorunlu Sigortalar Paneli Tebliğler-Tartışmalar*, Sigorta Hukuku Türk Derneği Yayını, İstanbul, 1993.
- Sopacı-Öztuna, Birgül, “Zarar Görene Karşı İfa Yükümlülüğü”, Ed: Prof. Dr. Samim Ünan; Prof. Dr. Emine Yazıcıoğlu, *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, Oniki Levha, İstanbul, 2018.
- Şeker-Öğüz, Zehra, “Sorumluluk Sigortalarında Zamanaşımı”, Ed: Prof. Dr. Samim Ünan; Prof. Dr. Emine Yazıcıoğlu, *Sigorta Hukuku Sempozyumları*, Oniki Levha, İstanbul, 2018.
- Şenocak, Kemal, “Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Mağdurun Doğrudan Doğruya Sigortacı Karşısındaki Alacak Hakkı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Aralık 2009, Cilt XXV-4 (s. 277-294).
- Tekinay, Sulhi; Akman, Sermet; Burcuoğlu, Haluk; Altop, Atilla, *Tekinay Borçlar Hukuku*, İstanbul, 1993.
- Ünan, Samim, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi 6. Kitap Sigorta Hukuku*, Cilt II, Oniki Levha, İstanbul, 2016.
- Vural, Güven, *Trafik Sigortası*, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No: 144, Ankara, 1981.
- Yeşilova-Aras, Ecehan, *Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı (TTK m. 1478)*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Yıldız-Portakal, Seda, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Borca Katılma*, Oniki Levha, İstanbul, 2016.
- Yılmaz, Hamdi, *Karayolları Trafik Kanunu’na Göre Motorlu Araç İşletenin Hukusal Sorumluluğu*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

Mahkeme Kararları

- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 20.12.2017, 2017/3-2786 E.; 2017//2026 K., Kazancı İçtihat Bankası, www.kazancı.com.tr (18.03.2024).
- Yargıtay 4. HD. 21.2.2023, 2021/23079 E., 2023/2144 K; Kazancı İçtihat Bankası, www.kazancı.com.tr (18.03.2024).
- 4. HD. 22.3.2023, 2021/22878 E., 2023/4242 K., Kazancı İçtihat Bankası, www.kazancı.com.tr (18.03.2024).